

■ **ΤΟ 2023** θα είναι ένα διαρκές τεστ αντοχής για τον κόσμο, την Ευρώπη, τη χώρα μας. Ο συνδυασμός των συνεπειών του πολέμου και της κλιματικής αλλαγής με εκείνες του πληθωρισμού και της ανόδου των επιτοκίων δημιουργεί ένα περιβάλλον ακραίας αβεβαιότητας, με τους διεθνείς οργανισμούς να προαναγγέλλουν την είσοδο σε έναν νέο καθοδικό οικονομικό κύκλο. Ο συνδυασμός οικονομικών, κοινωνικών, οικολογικών και γεωπολιτικών αντιθέσεων και συγκρούσεων κάνει τις εξελίξεις εντελώς απρόβλεπτες, αλλά σίγουρα πιο δύσκολες από πολλές απόψεις.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ, το «τεστ αντοχής» αποτελεί πλέον μια διαρκή κατάσταση. Η κυβέρνηση και ο πρωθυπουργός επιδίδονται σε επικοινωνιακές παραστάσεις αυτοθαυμασμού, σε πλήρη αναντιστοιχία με την πραγματικότητα που βιώνει ήδη μεγάλο μέρος της κοινωνίας και τα επερχόμενα νέα προβλήματα. Ο κύριος Μητσοτάκης διαβεβαιώνει ότι «η αύξηση του ΑΕΠ επιβεβαιώνει την πρόοδο της ελληνικής οικονομίας». Αλλά αν δούμε πώς προέκυψε η αύξηση αυτή, μάλλον ανησυχία θα έπρεπε να προκαλεί. Διότι η εν λόγω αύξηση είναι αποτέλεσμα μιας πολιτικής που στηρίζεται στην ανακύκλωση του αυξανόμενου δημόσιου και ιδιωτικού χρέους και μιας κατανάλωσης που σε μεγάλο βαθμό χρηματοδοτήθηκε με δανεισμό. Την ίδια στιγμή, η ακρίβεια διαβρώνει την αγοραστική δύναμη των πολιτών, καθώς μειώνει το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα, με αποτέλεσμα τόσο η κατανάλωση όσο και το ΑΕΠ να προβλέπονται για το 2023 αρκετά συρρικνωμένα. Ήδη τα αποτελέσματα του τρίτου τριμήνου, με τη μεγάλη κάμψη που έδειξαν παρά την ώθηση που έδωσε ο τουρισμός, προειδοποίησαν για την επερχόμενη προσεγείωση. Δεν πρόκειται συνεπώς για βιώσιμη και διατηρήσιμη ανάπτυξη, αλλά για μια εκδήλωση παρασιτισμού, αφού η αύξηση του δημόσιου και του ιδιωτικού χρέους ήταν πολύ μεγαλύτερη από την αύξηση του εθνικού εισοδήματος, μια κατάσταση που μας θυμίζει τη φούσκα της δεκαετίας του 2000. Η αλήθεια είναι ότι η πολιτική της κυβέρνησης κατανέμει άνισα και με ταξική μεροληψία πόρους και δυνατότητες, διευρύνει τις ανισότητες, αποδυναμώνει την κοινωνική συνοχή και κλονίζει την εμπιστοσύνη των πολιτών στους δημοκρατικούς θεσμούς, πράγμα εξαιρετικά επικίνδυνο για το μέλλον.

Πώς θα διαμορφωθεί, λοιπόν, η κατάσταση το 2023;

Μια γενική εικόνα για τα βασικά μεγέθη μάς δίνει η έκθεση μεταπρογραμματικής εποπτείας της Κομισιόν. Συνοπτικά, οι βασικές διαπιστώσεις της είναι ότι α) τους επόμενους μήνες η οικονομία θα επιβραδυνθεί, καθώς το διαθέσιμο εισόδημα θα διαβρωθεί από τον πληθωρισμό, το κόστος χρηματοδότησης θα αυξηθεί και παράλληλα θα μειωθεί η εξωτερική ζήτηση, β) ο ρυθμός αύξησης των επενδύσεων και της απασχόλησης έχει ήδη ξεκινήσει να αποκλιμακώνεται, γ) στο δημοσιονομικό πεδίο οι κίνδυνοι παραμένουν, καθώς μια μεγαλύτερη οικονομική επιβράδυνση θα μπορούσε να ακυρώσει τον στόχο για πρωτογενές πλεόνασμα το 2023, δ) οι τράπεζες θα αντιμετωπίσουν ένα νέο κύμα «κόκκινων» δανείων, ε) η βιωσιμότητα του χρέους προς το παρόν δεν απειλείται, χάρη στο «μαξιλάρι» και τις ρυθμίσεις του 2018, αλλά παραμένει σε κατάσταση υψηλού κινδύνου μεσοπρόθεσμα. Με άλλα λόγια, μπορεί να μην είμαστε ακόμη στο «κόκκινο», όμως η φορά των πραγμάτων είναι προς την κατεύθυνση της χειροτέρευσης και όχι της βελτίωσης των οικονομικών συνθηκών.

Πώς θα βιώσει η κοινωνία αυτή την επιδείνωση των οικονομικών συνθηκών;

Η κοινωνία βιώνει ήδη την κατάσταση αυτή με τρόπο έντονα άνισο. Κάποιοι κλάδοι και επιχειρήσεις ακμάζουν. Τα διανεμόμενα κέρδη των ει-

Άρθρο του
Γιάννη Δραγασάκη

Βουλευτή Δυτικού Τομέα Αθηνών με τον ΣΥΡΙΖΑ-Προοδευτική Συμμαχία, πρώην αντιπροέδρου της κυβέρνησης και υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης

σημένων στο χρηματιστήριο επιχειρήσεων θα είναι φέτος αυξημένα κατά 34%. Μεγάλο μέρος, όμως, της οικονομίας, των επιχειρήσεων και της κοινωνίας βουλιάζει σε μια νέα καθίζηση. Όπως δείχνουν ευρήματα κοινωνικών ερευνών, το 45% του συνολικού πληθυσμού αισθάνεται ότι είναι εκτός των τειχών της κοινωνικής προστασίας. Σε αυτόν τον υφιστάμενο ήδη κοινωνικό δεισμό, η ακρίβεια επιδρά πολλαπλασιαστικά.

Επίπεδο διαβίωσης

Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες, φαίνεται να αλλάζει δραματικά το επίπεδο διαβίωσης των πολιτών, καθώς πολλά νοικοκυριά (8 στα 10) περιορίζουν την κατανάλωση ακόμη και βασικών αγαθών και υπηρεσιών ή δυσκολεύονται να εξυπηρετήσουν δανειακές και άλλες υποχρεώσεις τους. Και αυτή η αλλαγή επηρεάζει αρνητικά όλο το φάσμα της οικονομίας και, βεβαίως, τη λειτουργία ιδιαίτερα των μικρών επιχειρήσεων. Σε αυτή τη δυσκολία των νοικοκυριών αντανακλάται ασφαλώς η μείωση της αγοραστικής

Το τεστ αντοχής της κοινωνίας και το πραγματικό δίλημμα των εκλογών

δύναμης των μισθών, των συντάξεων και των άλλων εισοδημάτων. Σύμφωνα με έρευνες, οι απώλειες κυμαίνονται από 10%-15% για τα μεσαία εισοδήματα, ενώ για τα χαμηλά είναι αρκετά μεγαλύτερες.

Πωλωτικές τάσεις

Οι συνθήκες αυτές εκτρέφουν δύο ακραία πωλωτικές τάσεις: κερδοσκοπία από τη μια πλευρά, φτωχοποίηση από την άλλη. Ως αποτέλεσμα, οι κοινωνικές ανισότητες διευρύνονται, ο κοινωνικός δεισμός βαθαινει και η κοινωνική πόλωση εντείνεται. Αυτή η συνύπαρξη φτωχοποίησης και εύκολου παρασιτικού πλουτισμού, με την ανοχή ή και τη στήριξη της κυβέρνησης, ενισχύει το διάχυτο αίσθημα αδικίας και προκαλεί κοινωνική δυσαρέσκεια, αγανάκτηση, ακόμη και οργή. Το κρίσιμο ερώτημα, λοιπόν, είναι σε ποια κατεύθυνση θα αναζητήσουν διέξοδο αυτές οι αρνητικές κοινωνικές τάσεις; Ο κίνδυνος της ακροδεξιάς δεν θα πρέπει να υποτιμηθεί. Και τον κίνδυνο αυτόν η κυβέρνηση τον ενισχύει με την πολιτική και με την αλαζονεία της.

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ Κυριάκος Μητσοτάκης, χωρίς να απαντά στις αιτιάσεις της αντιπολίτευσης και των πολιτών, ζητά μια δεύτερη τετραετία. Αλλά ποιος πρωθυπουργός δεν θα ήθελε περισσότερες θητείες; Το πρόβλημα δεν είναι ο χρόνος, αλλά η κατεύθυνση της πολιτικής. Στα θέματα της ακρίβειας, της ενεργειακής κρίσης, των τραπεζών, του κοινωνικού κράτους, αλλά και στα θέματα των υποκλοπών, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου, η κυβερνητική πολιτική είναι μέρος του προβλήματος και

όχι της λύσης του. Η κυβέρνηση έχει καταστήσει την Ελλάδα και πάλι μια χώρα «ειδική περίπτωση». Η πολιτική της κυβέρνησης δεν είναι σύμμαχος αλλά αντίπαλος για την κοινωνική πλειοψηφία. Ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ., αντίθετα, έχει αποδείξει ότι, γι' αυτόν, το σύνθημα «δίκαιη και βιώσιμη ανάπτυξη» δεν είναι κενό περιεχομένου, αλλά είναι η σωστή πυξίδα στην εποχή μας, που ακόμη και σε δύσκολες συνθήκες μπορεί να φέρει θετικά αποτελέσματα. Στις σημερινές συνθήκες, ο ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ., πιο έμπειρος και πιο ώριμος, καταθέτει συγκεκριμένες προτάσεις ανακούφισης και διεξόδου υπέρ της κοινωνικής πλειοψηφίας στα φλέγοντα προβλήματα.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ έχει ανάγκη από μια ανάσα. Μετά από μια περίοδο ασύλληπτης οικειοποίησης και κατασπατάλησης δημόσιου πλούτου, συρρίκνωσης των δημόσιων αγαθών, σκοτεινών αντιδημοκρατικών και παρακρατικών πρακτικών, είναι ανάγκη να υπάρξει ένα κλίμα πολιτικού διαλόγου, ευρύτερων συνεργασιών και συναινέσεων για δημοκρατικές προοδευτικές και κοινωνικά δίκαιες απαντήσεις στα προβλήματα και στις προκλήσεις. Και στις συνθήκες κοινωνικής πόλωσης και κοινωνικής οργής που διαμορφώνονται, η πολιτική αλλαγή είναι προϋπόθεση για δημοκρατία, διαφάνεια και δικαιοσύνη. Για τις λαϊκές τάξεις, τα μεσαία στρώματα, τη νεολαία, που δοκιμάζονται πολλαπλώς και θα δοκιμαστούν περισσότερο στο μέλλον, είναι ζωτική ανάγκη να υπάρχει μια κυβέρνηση δίπλα τους και όχι απέναντί τους. Και αυτό θεωρώ πως θα είναι το βαθύτερο δίλημμα των επερχόμενων εκλογών, όποτε και αν γίνουν.

ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ

«Μπορεί να μην είμαστε ακόμη στο «κόκκινο», όμως η φορά των πραγμάτων είναι προς την κατεύθυνση της χειροτέρευσης και όχι της βελτίωσης των οικονομικών συνθηκών»

